

ЗВІТ
про роботу кафедри екологічного моніторингу та заповідної справи ННІ екології
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
за 2023-2024 н.р.

За звітний період на кафедрі екологічного моніторингу та заповідної справи загальна кількість працівників становила 6 осіб. Серед науково-педагогічних працівників докторів наук – 2 особи, професорів – 2 особи, кандидатів наук – 3, доцентів – 4 осіб, кількість доцентів без наукового ступеня – 1, старший викладач – 1.

На даний момент 1 особа, кандидат військ. наук, доцент Кочанов Е.О. проходить службу в лавах ЗСУ

Кафедра є випусковою з освітньо-професійних програм: бакалавра - «Екологія» та «Агроменеджмент і цифрові технології в агробізнесі», магістра - «Екологія та охорона навколишнього середовища», «Заповідна справа», ОНП 101 «Екологія», ОНП 103 «Науки про Землю». Задіяна у реалізації ОПП «Екологічний контроль та аудит» і ОПП «Екологічна безпека».

Реалізація основних напрямів Стратегії розвитку університету

За напрямом 1 «Університетська наука у 2025 році»

На виконання **Проекту 1.1. «Підвищення конкурентної здатності університетської науки у світовому академічному просторі»**

Публікація наукових статей

У 2023-2024 н. р. на кафедрі опубліковано **71** тези та **16** наукових статей зокрема, у виданнях, що входять до наукометричної бази Web of Science (3) та SCOPUS (2), 3- у міжнародних виданнях, та 8– у фахових виданнях категорії «Б».

Кафедрою у 2023-2024 н. р. видано:

- збірник наукових праць XIX Всеукраїнських наукових Таліївських читань «Охорона довкілля»,

- збірник тез III Міжнародної інтернет – конференції «Актуальні проблеми формальної і неформальної освіти з моніторингу довкілля та заповідної справи» -

збірник тез доповідей Всеукраїнської студентської англійської конференції «Ecology is a priority».

Конференції:

Кафедра є організатором Всеукраїнських наукових Таліївських читань (27 жовтня 2023 р.), Всеукраїнської студентської англійської конференції «Ecology is a priority» (15 березня 2024 р.), II Міжнародної інтернет – конференції «Актуальні проблеми формальної і неформальної освіти з моніторингу довкілля та заповідної справи» (26 квітня 2024 р.), брала участь у організації VI International Scientific Congress «SOCIETY OF AMBIENT INTELLIGENCE 2023» (листопад 2023 р.) та XXVI Міжнародної науково-практичної конференції «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування: освіта – наука – виробництво – 2023» (17-18 квітня 2024 р.).

Конкурси:

- міжнародний конкурс студентських наукових робіт з спеціальності 051 Економіка, секція «Економіка та управління національним господарством» III місце Коротецька Є., керівник Максименко Н. В.

- міжнародний конкурс студентських наукових робіт “Black Sea Science 2024”, Чермних М., керівник Коваль І.М.

- Лауреат районного етапу міського конкурсу «Молода людина року» у 2024 р. в номінації «Наукова діяльність» Бурченко С. В.

- колектив авторів кафедри екологічного моніторингу та заповідної справи ННІ екології: професор Надія Максименко, старший науковий співробітник Антон Шкаруба було нагороджено за перемогу в університетському конкурсі навчальної літератури дипломом III ступеня за монографію "Green and Blue Infrastructure in Post-USSR Cities:

exploring legacies and connecting to V4 experience (Зелено-блакитна інфраструктура в містах пострадянського простору)".

На виконання п. 1.4. «Комерціалізація наукових розробок» :

Впродовж 2023-2024 н. р. кафедра брала участь у виконанні таких НДР:

1) НДР «Виконання завдань перспективного плану розвитку наукового напрямку «Математичні науки та природничі науки» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна». Виконавці: аспіранти Пономаренко П.Р. та Столов В.О.

2) НДР «Ревіталізація регулярних ландшафтних композицій об'єктів зеленої інфраструктури». Керівник: проф. Максименко Н. В, відп. виконавець доц. Гололобова О. О. (без фінансування).

3) НДР «Розробка рекомендацій використання щодо зеленої інфраструктури для повоєнного відновлення міст». Керівник: проф. Максименко Н. В.; відп. виконавець асп. Гречко А. А.

4) НДР за темою «Діагностичні показники родючості зрошуваних ґрунтів зеленої інфраструктури сельбищних ландшафтів для сталого управління в умовах змін клімату», етапу 2023 року «Моніторинг екологічних функцій ґрунтів сельбищних ландшафтів в умовах різних режимів зрошення» в межах виконання ПНД НААН 01 «Раціональне використання і стале управління ґрунтовими ресурсами, збереження родючості та здоров'я ґрунтів, захист їх від деградації («Ґрунтові ресурси України: інформаційне забезпечення, раціональне використання, менеджмент, технології»)» 01.01.03.02.Ф. «Наукові основи управління родючістю гідродefіцитних ґрунтів в умовах змін клімату та земельних відносин» спільно з ННЦ ІГА ім. О.Н. Соколовського. Керівник: проф. Максименко Н. В, відп.виконавець доц. Гололобова О. О.

На виконання п. 1.6. «Ефективна аспірантура та докторантура»:

У 2023-2024 н. р. за кафедрою закріплено 6 аспірантів: Гречко А. А. (3 рік навчання, денна форма), Пономаренко П. Р. (2 рік навчання, денна форма), Гололобов В. В. (1 рік навчання, денна форма), Кротько А. С. (1 рік навчання, денна форма), Столов В. О. (1 рік навчання, денна форма), Тертицький Є.П. (1 рік навчання, денна форма),

Випускником аспірантури кафедри став Воронін В. О. який в жовтні цього року закінчив навчання в аспірантурі.

Успішно проведено два захисти на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 10 – «Природничі науки» за спеціальністю 103 – «Науки про Землю»: Бурченко С. В. з дисертаційним дослідженням на тему: «Конструктивно-географічні основи оптимізації зеленої інфраструктури міста Харків», та Вороніна В. О. з дисертаційним дослідженням на тему: «Оцінка екосистемних послуг лісових ландшафтів Харківської області та прогноз їх використання».

Виконання обов'язків голови або члена спеціалізованої вченої ради в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна

Доц. Гололобова О.О. виконувала обов'язки офіційного рецензента під час захисту дисертаційної роботи Бурченко Світлани Володимирівни на тему «Конструктивно-географічні основи оптимізації зеленої інфраструктури міста Харків», на здобуття ступеня доктор філософії за спеціальністю 103 «Науки про Землю» у спеціалізованій раді 3714.

Виконання обов'язків члена спеціалізованої вченої ради в іншому навчальному закладі

Проф. Максименко Н.В. виконувала обов'язки офіційного опонента під час захисту дисертації Теслович Мар'яни Вікторівни на тему «Екологічна мережа Закарпатської області: територіальна структура, функціонування, оптимізація» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 103 Науки про Землю у спеціалізованій вченій раді ДФ 35.051.172 Львівського національного університету імені Івана Франка МОН України, м. Львів,

За напрямом 2. Освітня діяльність у 2025 році

На виконання п. 2.1. «Абітурієнт Каразінського» постійно проводиться робота зі вступниками, профорієнтаційна робота.

Для покращення профорієнтаційної роботи та формування контингенту студентів протягом 2023-2024 навчального року кафедрою екологічного моніторингу та заповідної справи розроблені та реалізовані наступні заходи:

– доц. Клещ А. А., як голова комісії інституту з профорієнтації координує діяльність за цим напрямком і на кафедрі.

– викладачами кафедри проводяться online-зустрічі з абітурієнтами у закріплених школах, ліцєях, гімназіях та технікумах;

– співробітники кафедри беруть участь у підготовці робіт школярів МАН та рецензують роботи ;

- Проф. Максименко Н. В. нагороджено подякою Голови ХОДА за плідну педагогічну діяльність, професіоналізм та підготовку переможці ІІІ етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідних робіт учнів-членів Малої академії наук України у 2022/2023 навчальному році;

- Проф. Максименко Н. В. була членом журі 2-х Всеукраїнських олімпіад школярів з «Географії»;

- Кафедра приймала участь у Дні науки, який цього року відбувся у форматі офлайн. В онлайн форматі та Коротецька Е. розповіла про переваги навчання та кафедру представляла доц. Гололобова О. О.

- Продовжено співробітництво з Управлінням освіти адміністрації Салтівського району;

- В межах проєкту Karazin weekends Legacy відбулась зустріч зі школярами, на якому аспірантка Гречко А. А. провела лекцію для школярів на тему «Поговоримо про екологію»;

- Доц. Клещ А.А. в межах знайомства з Каразінським університетом до дня відкритих дверей представляла навчально-науковий інститут екології;

- Старший викладач Бурченко С.В. та аспірантка Гречко А.А. представили навчально-науковий інститут екології в межах Марафону освітніх можливостей Каразінського університету;

- В межах Дня довілля аспірантка Гречко А. А. провела розважально-пізнавальну лекцію на тему «Довкілля та розмови про екологію» для школярів Есхарівського ліцею Харківської області;

На виконання п. 2.2. «Випускник Каразінського»

У грудні 2023 року відбувся випуск магістрів – за ОПП «Екологія та охорона навколишнього середовища» кафедра випустила 3-х осіб (Гладкий А. В., Невечеря О. В., Міщенко В. Ю.) за ОПП «Заповідна справа» - 9-х осіб (Головко Д. В. Гололобов В. В., Добронос П. А., Жук К. А., Кутузов Є. О.,Найдюк Д. А., Руденко О. І.,Федяй В. А., Кобець Т. О.), з яких до аспірантури рекомендовано 8 осіб.

У червні 2024 року відбувся випуск бакалаврів, кафедра успішно випустила 9-х осіб: Брусенцова М. В., Зубенко П. С., Кляченко Е. А., Кононова К. А., Лебединська К. Р., Маланія Н. А., Москвітїна М.Ю., Сербак Р. М., Вінниченко Г. О.

Сприяння практичній підготовці і працевлаштуванню студентів та випускників:

Освітня програма «Екологія» та «Заповідна справа», реалізується із залученням роботодавців, що працюють на кафедрі екологічного моніторингу та заповідної справи за сумісництвом або згідно договорів про співпрацю:

проф. Балюк С. А. – директор ННЦ «Інституту ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського»

Коваль І. М. – академік Лісівничої Академії наук України, с. н. с., Українського ордена «Знак Пошани» науково-дослідного інституту лісового господарства та агроеліорації імені Г. М. Висоцького.

Шумілова А. В. – начальник науково-дослідного відділу національного природного парку «Слобожанський».

Варава М. В. – директор національного природного парку «Пирятинський»;

Кафедра підтримує зв'язок з випускниками, що працюють за фахом, організовує проведення презентацій роботодавців, професійних організацій, професійних майстер-класів та відкритих лекцій роботодавців:

- начальником науково-дослідного відділу національного природного парку «Слобожанський» Шуміловою А. В.;

- головним спеціалістом сектору іхтіології, регулювання рибальства, меліорації та аквакультури Управління Державного агентства меліорації та рибного господарства у Харківській області Александровою А. С. ;

- заступник директора Національного природного парку «Пирятинський» Немошкаловим О. М.

На виконання **п.2.4 «Ефективний куратор»:**

Співробітники кафедри є кураторами академічних груп: Гололобова О.О. (ДЕ-51, ДЕ-61), Максименко Н.В. (ДЕ-53, ДЕ-63), Клещ А.А. (ЗДЕ-11, ЗДЕ-21, ЗДЕ-31, ЗДЕ-41, ЗДЕ-52, ЗДЕ-53, ЗДЕ-54, ЗДЕ-71, ЗДЕ-72, ЗДЕ-73, ЗДЕ-74).

На виконання **п. 2.5. «Індивідуальні освітні траєкторії»** здійснено забезпечення навчальних дисциплін електронними навчальними ресурсами, розміщеними на сайті інституту (плани та програми, електронні версії підручників, навчальних посібників, лекційні презентації, матеріали для самостійної роботи студентів, завдання для самоконтролю, приклади екзаменаційних білетів тощо).

Забезпечення навчальних дисциплін електронними навчальними ресурсами, розміщеними на сайті кафедри становить 100 %. До даних ресурсів входять лекції у формі доповідей та презентацій, практичних робіт, програми дисциплін та списки рекомендованої літератури. На сайті кафедри розміщені навчально-методичні посібники, методичні вказівки з навчальних курсів.

Кафедрою також пропонується студентам обрати тематику курсових і кваліфікаційних робіт за власним бажанням для можливості створення індивідуальної освітньої траєкторії .

Укладено договори про порозуміння та співробітництво із роботодавцями та профільними професійними організаціями для забезпечення можливості студентам будувати індивідуальну освітню траєкторію, у т.ч. шляхом проходження практики в :

1) Національний науковий центр «Інститут ґрунтознавства та агрохімії ім. О.Н. Соколовського»;

2) Державна екологічна інспекція у Дніпропетровській області;

3) Харківський технічний ліцей № 173;

4) Національний природний парк «Слобожанський»;

5) Український ордена «Знак Пошани» науково-дослідний інститут лісового господарства та агроеліорації імені Г. М. Висоцького;

6) Управління державного агентства рибного господарства у Харківській області;

7) Національний природний парк «Дворічанський».

8) Природний заповідник «Горгани»;

9) Національний природний парк «Подільські Товтри»;

10) Національний природний парк «Гомільшанські ліси»;

11) ТОВ «Інститут прикладної біотехнології».

На виконання **п. 2.8 «Електронне навчання»** викладачі пройшли стажування:

У 2023-2024 н. р. підвищення кваліфікації пройшли:

– проф. Максименко Н. В. – підвищення кваліфікації підвищення науково-педагогічного рівня на основі опанування модуля «Інтернаціональна науково-дослідна та освітня діяльність як інтегральна частина функціонування університетів нового покоління», участь у VI Міжнародному науковому конгресі «Society of Ambient Intelligence» та підготовка індивідуального дослідницького проєкту, сертифікат 297-2023;

– проф. Коваль І. М. – підвищення кваліфікації підвищення науково-педагогічного рівня на основі опанування модуля «Інтернаціональна науково-дослідна та освітня діяльність як інтегральна частина функціонування університетів нового покоління», участь у VI Міжнародному науковому конгресі «Society of Ambient Intelligence» та підготовка індивідуального дослідницького проєкту, сертифікат 765-2023;

– ст. викл. Бурченко С. В. – підвищення кваліфікації підвищення науково-педагогічного рівня на основі опанування модуля «Інтернаціональна науково-дослідна та освітня діяльність як інтегральна частина функціонування університетів нового покоління», участь у VI Міжнародному науковому конгресі «Society of Ambient Intelligence» та підготовка індивідуального дослідницького проєкту, сертифікат 301-2023;

– проф. Максименко Н. В. – підвищення кваліфікації в рамках «Участі в навчальному тренінгу та практичному майстер-класі, присвячених дослідженню важливих екологічних проблем, спричинених конфліктом із Росією проєкту «Партнерство між Харковом і Йорком на шляху до нульового забруднення навколишнього середовища в післявоєнній Україні» в Університеті Йорку, Йорк (Велика Британія) в межах грантової програми організації “Universities UK International” ініціативи Twinning.

У 2023-2024 н. р. викладачем кафедри сертифіковано дистанційний курс:

– Гололобова О. О. «Моніторинг довкілля». Дистанційний курс, сертифікат №389/2023.

На виконання Проєкту 2.12. «Модернізація матеріально-технічного та програмного забезпечення навчального процесу»

Підручники, рекомендовані Вченою радою університету готові до друку:

1) Максименко Н. В. Метеорологія і кліматологія : підручник. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. 320 с.

2) Черкашина Н. І., Максименко Н. В. English Bachelors' course in Ecology. Book I: підручник. Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2022. 204 с.

Опубліковано та розміщено в репозитарії монографії:

1) Максименко Н. В., Клещ А. А., Квартенко Р. О. Територіальна організація регіональної екологічної мережі Харківської області на ландшафтній основі: монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2022. 235 с.

2) Зелено-блакитна інфраструктура в містах пострадянського простору: вивчення спадщини та підключення до досвіду країн V4 : колективна монографія / За ред. Н. В. Максименко, А. Д. Шкаруба. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. – 400 с.

Готові до друку навчально-методичних комплексів дисциплін, рекомендованих Навчально-методичною радою університету:

1) Коваль І. М. Дендрохронологія: методичні рекомендації для організації роботи аспірантів у закладах вищої освіти за спеціальністю Е2 «Екологія». Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна

2) Максименко Н. В., Бурченко С. В., Гречко А. А. Зелено-блакитна інфраструктура: навчально-методичний комплекс для організації роботи студентів у закладах вищої освіти за спеціальністю Е2 «Екологія». Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна

3) Гречко А. А. Організація польових маршрутних досліджень : навчально-методичний комплекс. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна.

4) Клещ А. А., Безроднова О.В., Коваль І. М. Ландшафтне планування, оцінка та збереження біорізноманіття. Методичні вказівки до вивчення дисципліни для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю Е2 Екологія. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна

5) Коваль І. М., Максименко Н. В. Екологія лісу з основами лісознавства: навчально-методичний комплекс для організації роботи студентів у закладах вищої освіти за спеціальністю Е2 «Екологія». Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна

6) Бурченко С. В. Організація рекреаційної діяльності на об'єктах природно-заповідного фонду: навчально-методичний комплекс для організації роботи студентів у закладах вищої освіти за спеціальністю Е2 «Екологія». Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна.

За напрямом 3. Каразінський університет у глобальному науково-освітньому просторі у 2025 році

На виконання п. 3.2. «Університет відкривається світу» на кафедрі функціонує веб-сайт на домені karazin.ua

Протягом 2023-2024 року постійно оновлюються:

- програми навчальних дисциплін;
- графіки відкритих лекцій;
- графіки консультацій викладачів;
- навчально-методичні видання;
- теми кваліфікаційних робіт;
- протоколи семінарів наукових шкіл;
- план роботи кафедри;
- інформація кадрового складу;
- регулярно оновлюються новини на сайті.

Оновлюється фотогалерея. Приділяється увага питанням працевлаштування випускників та профорієнтаційній роботі.

Кафедрою у 2024 році було розроблено Сертифікатні програми: «3D моделювання в ландшафтному дизайні у SketchUp», «Веб-технології та інформаційне забезпечення у заповідній справі», «Управління екологічною діяльністю та екологічна документація підприємства» - ці сертифікатні програми націлені на підвищення кваліфікації зацікавлених осіб та запропоновано використовувати їх для виконання рішення Вченої ради про створення Відділу ветеранського розвитку.

На виконання п. 3.3. «Міжнародні грантові програми»:

Участь у виконанні Грантів та проектів:

1) Ерасмус+ «Multilevel Local, Nation- and Regionwide Education and Training in Climate Services, Climate Change Adaptation and Mitigation (ClimEd)» (керівник Максименко Н. В.).

На виконання п. 3.5 «Академічна мобільність студентів, аспірантів та докторантів»:

У рамках міжнародного наукового конгресу «Society of Ambient Intelligence 2023» аспіранти кафедри пройшли підвищення кваліфікації та одержали сертифікати:

- *аспірант* Гречко А. А. - підвищення кваліфікації підвищення науково-педагогічного рівня на основі опанування модуля «Інтернаціональна науково-дослідна та освітня діяльність як інтегральна частина функціонування університетів нового покоління», участь у VI Міжнародному науковому конгресі «Society of Ambient Intelligence» та підготовка індивідуального дослідницького проєкту, сертифікат 300-2023 (6 ECTS CREDITS);

У рамках міжнародного співробітництва з Університетом Йорку в межах ініціативи Twinning «Kharkiv-York Partnership Towards a Zero Pollution Environment in Post-War Ukraine» аспіранти кафедри Гречко А. А. та Пономаренко П. Р. пройшли онлайн стажування та відбулась літня школа на базі Університету Йорка.

аспірант Гречко А. А. доєдналась до онлайн-курсу та серії семінарів проєкту «Компетентісна допомога для України — Competence Aid For Ukraine (CAFU)»;

Студентки 3-го курсу, які є майбутніми випускницями кафедри екологічного моніторингу та заповідної справи: Коротецька Єлизавета та Макєєва Дарина взяли участь в онлайн курсі (січень – липень 2024 р.) та у літній школі 1-3 липня 2024 р. в Карпатах : «Механізми захисту природи в умовах війни».

На виконання п. 3.6 «Академічна мобільність викладачів, науковців та персоналу»:

У рамках міжнародного наукового конгресу «Society of Ambient Intelligence 2023» викладачі кафедри пройшли підвищення кваліфікації та одержали сертифікати:

- проф. Максименко Н. В. – сертифікат 297-2023;
- проф. Коваль І. М. сертифікат 765-2023;
- ст. викл. Бурченко С. В., сертифікат 301-2023;

У рамках міжнародного співробітництва з Університетом Йорку в межах ініціативи Twinning «Kharkiv-York Partnership Towards a Zero Pollution Environment in Post-War Ukraine» стажування пройшла доц. Клещ А. А. та Максименко Н. В.

Доц. Клещ А. А. здійснила академічну мобільність викладачів в рамках поїздки до Ханчжоуського педагогічного університету(Hangzhou Normal University (Kharkiv Institute)), м. Ханчжоу, провінція Чжецзян (Китайська Народна Республіка), в рамках якої викладала дисципліни Geodatabases and the Basics of Programming in GIS та Analysis of Earth Remote Sensing Data.

Доц. Клещ А. А. доєдналась до онлайн-курсу та серії семінарів проєкту «Компетентісна допомога для України — Competence Aid For Ukraine (CAFU)»;

Проф. Максименко Н.В. взяла участь у серії вебінарів за Міжнародним проєктом Erasmus+ GROMADA «Participatory Strategies for Environmental Recovery in Ukraine» (лютий-травень 2024 р.)

Доц. Гололобова О.О. взяла участь в онлайн курсі (січень – липень 2024 р.) та у літній школі 1-3 липня 2024 р. в Карпатах : «Механізми захисту природи в умовах війни».

За напрямом 4. Інфраструктура Каразінського університетського життя у 2025 р.

На виконання п. 4.4. «Сучасна університетська бібліотека» проведено роботу з розміщення навчальної та методичної літератури в репозитарії Університету.

В репозитарії Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна розміщено понад 500 одиниць навчальної та методичної літератури кафедри. До даного списку входять монографії, навчально-методичні посібники, методичні вказівки та наукові статті викладачів та аспірантів кафедри.

Завідувач кафедри
екологічного моніторингу та заповідної справи
д. геогр. н., проф.

Надія МАКСИМЕНКО